27. 6. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Podmíněná závěť

Matka je jistá, smrt je jistější. Memento mori! Okresní soud v Bruntále - pobočka v Krnově v rozsudku sp. zn. 9 C 69/2022, ze dne 17. 2. 2023 řešil v rámci sporu o dědické právo zajímavou právní otázku, a to sice, výklad podmíněné závěti.

Zůstavitel zemřel dne 17. 12. 2016. Zanechal závěť datovanou dne 3. 7. 1991 rukou napsanou na stránce linkovaného sešitu ve znění: *„Jedu na hřiby na motorce se známým. Kdyby se mi něco stalo, všechno odkazuji své sestře a jejím dětem.*"

Ze zákonné posloupnosti přicházel v úvahu jako dědic v první třídě dědiců syn zůstavitele, a ze závěti sestra zůstavitele a její děti.

Notář coby soudní komisař odkázal k podání žaloby syna zůstavitele, jehož dědické právo posoudil jako slabší.

Syn zůstavitele v žalobě namítal, že **šlo o žert nebo nadsázku a závěť je z toho důvodu neplatná pro nedostatek vážnosti vůle**.

Pokud by tomu tak nebylo, pak se podle logického výkladu obsahu závěti **jedná o vůli podmíněnou případným úmrtím v daný den při konkrétní činnosti**.

Zůstavitel však zemřel až více než čtvrt století od sepsání listiny a proto nedošlo ke splnění dané podmínky. Jelikož se nejedná o podmínku nepřípustnou ani nemožnou a podmínku nelze ani považovat za pouhé vyjádření podnětu k sepsání závěti, je nutné k ní přihlédnout.

To, že listina nepředstavuje závěť, kterou by zůstavitel mínil ve všeobecnosti povolat žalovanou a její děti za své dědice, vyplývá i z jeho následného chování, protože o tomto svém záměru nikoho z rodiny neinformoval a závěť žalované nebo jejím dětem nepředal.

Pokud by zůstavitel opravdu chtěl svou sestru a její děti povolat za dědice, jako dlouholetý funkcionář národního výboru by to určitě učinil jiným, pochybnosti nevzbuzujícím způsobem.

Žalovaní (sestra zůstavitele a její děti) naopak tvrdili, že **zůstavitelova vůle byla vážná** a text „jedu na hřiby na motorce se známým" je **pouhým podnětem k pořízení závěti**.

K posouzení obsahu skutečné vůle pisatele závěti, jsou-li o ní pochybnosti, **je třeba zjišťovat kromě slovního výkladu textu také všechny okolnosti, za nichž byl projev vůle učiněn** a z toho dovodit skutečnou vůli zůstavitele.

Soud dospěl po provedeném dokazování k těmto závěrům.

V řízení nebyly provedeny ale ani navrženy žádné důkazy, které by směřovaly k prokázání toho, že by zůstavitel nemyslel závěť vážně.

Holografická závěť obsahuje všechny náležitosti platné závěti a sama o sobě neobsahuje nic, co by svědčilo o žertu, a to včetně skutečnosti, že byla napsána do obyčejného linkovaného sešitu.

Soud proto vycházel z toho, že vůle zůstavitele při sepisu závěti byla vážná a závěť je z

tohoto hlediska platná.

Další námitkou žalobce vůči dědickému právu žalovaných byl výklad obsahu závěti, **kdy podle žalobce jde o právní jednání podmíněné tím, že jeho následky nastanou pouze v případě úmrtí zůstavitele při konkrétní vyjížďce**.

Závěť je strohá, obsahuje pouze dvě věty. Obě věty na sebe obsahově i logicky navazují. Sdělení neobsahuje žádný slovní balast, je tedy zřejmé, že každé slovo v něm má svůj význam.

Jedu na hřiby – kdyby se mi něco stalo – všechno odkazuji sestře.

Stejným způsobem se vyjadřujeme denně se zcela jasným a všem srozumitelným významem. „Jdu nakoupit. Pokud něco zapomenu, budu se muset vrátit.“ „Neberu si deštník. Když bude pršet, zmoknu.“ „Neučil jsem se. Kdybych byl vyvolaný, dostanu pětku.“

I v těchto případech jde o věty, které mohou fungovat samostatně, z jejich spojení je však zcela zřejmé, že patří obsahově k sobě a vyjadřují jednu komplexní myšlenku.

Prostým jazykovým výkladem podle obvyklého významu slov a jejich spojení je proto nutné dospět k závěru, že zůstavitelova vůle byla vyřešit situaci jeho vyjížďky a jen pro případ, že by se mu na vyjížďce něco stalo, pojednat o majetku.

Při výkladu projevu vůle je však potřeba přihlédnout i k dalším faktorům, a sice okolnostem, které mu předcházely a které následovaly. Je totiž možné, že se zůstavitel v závěti pouze špatně vyjádřil, že ve skutečnosti chtěl pojednat o svém majetku bez ohledu na to, kdy k jeho úmrtí dojde, a že zmínka o vyjížďce se známým byla skutečně pouhým vyjádřením pohnutky k sepsání závěti, jak to tvrdili žalovaní. Dodatečně zjištěné okolnosti, pokud by tuto verzi potvrdily, by mohly pouhý jazykový a systematický výklad textu závěti posunout do zcela jiné roviny.

Pokud jde o okolnosti sepsání závěti, zde soud může vycházet pouze ze znění samotné závěti. Zůstavitel se chystal na vyjížďku, která ho zřejmě znejistila a vzbudila v něm pocit, že by se mu na ní mohlo něco stát. Nic více o okolnostech pořízení závěti zjištěno nebylo.

Zůstavitel se v době po sepsání závěti nikdy nechoval způsobem, kterým by dal najevo, že sepsal závěť a že v ní žalované bez jakýchkoliv podmínek ustanovil svými dědici. Zůstavitel především závěť nikomu neukázal, nikomu se o ní nezmínil, nikomu ji nepředal, nikomu nikdy neřekl, že vůbec sepsal závěť. Je pravdou, že hovořil o tom, kdo zdědí jeho majetek, respektive byt, takže je jasné, že o těchto věcech přemýšlel. Ovšem hovořil o tom neurčitě a sliboval majetek různým osobám. To, že člověk slibuje dědictví více lidem, vždy podle konkrétní situace a aktuálního rozpoložení, přitom není zcela ojedinělé chování.

Každopádně tímto svým jednáním a přísliby dědictví více osobám dal zůstavitel jasně najevo, že o dědictví dosud nebylo pojednáno, že je to otevřená otázka a že o sepsání nepodmíněné závěti nanejvýš uvažuje a nikoliv, že by ji již sepsal. Předmětnou závěť tedy zcela jasně nepovažoval za listinu, kterou by bylo jeho dědictví vyřešeno a kterou by vyjádřil svou obecnou nepodmíněnou vůli k povolání žalovaných za dědice.

Souhrnem lze tedy říci, že výkladem předmětné závěti bylo zjištěno, že šlo o podmíněné právní jednání, kdy k tomu, aby nastoupily účinky závěti, bylo nutné, aby k úmrtí zůstavitele došlo na vyjížďce dne 3. 7. 1992.

Protože podmínka v závěti nebyla naplněna, účinky závěti nenastaly a žalovaní se dědici zůstavitele nestali. V tom případě nastupuje dědění ze zákona, kdy jediným dědicem je

žalobce jako syn zůstavitele. Proto bylo žalobě v celém rozsahu vyhověno.

JUDr. Vladimír Janošek,
advokát

trvale spolupracující s ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.

Plzeňská 3350/18
150 00 Praha 5 – Smíchov

Tel.: +420 731 773 563
e-mail: janosek@arws.cz

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Lze sjednat kupní smlouvu s „utajenou“ kupní cenou?
- Novela stavebního zákona: přehled změn a dopadů do praxe po dokončení legislativního procesu
- Energetická náročnost budovy jako cenotvorný faktor
- Přechodná ustanovení novely stavebního zákona – co s vydaným závazným stanoviskem a JES?
- Koncentrace řízení v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu
- Aktuální závěry ÚS a ESLP k právům biologického otce (První část – judikatura Ústavního soudu ČR)
- Podílové spoluvlastnictví manželů po rozsudku SDEU ve věci C-300/25 Duftošek
- Předkupní právo jako možná past
- Sleva z kupní ceny vadné nemovitosti podle aktuální judikatury Nejvyššího soudu
- Povinnosti transparentnosti podle AI Actu
- Když rodič nepředá dítě - náhradní péče a úhrada nákladů podle novely rodinného práva